

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40
Ekim 2015 October 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**ÖĞRENCİLERİN SANAT EĞİTİMİ VE SANATIN GEREKLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
EVALUATION OF STUDENTS' ART EDUCATION OF ART AND OPINIONS RELATED TO
REQUIREMENTS**

Okan SARIGÖZ*
Mehmet SAĞ**
Fatih CAM***

Öz

Sanat eğitimi; bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini doğru olarak aktarabilmesi, bağımsız düşünebilmesi, kural ve kalıpların dışına çıkabilmesi, yetenek ve yaratıcılığın estetik bir seviyeye ulaşabilmesi, eğlence ve heyecanın doğru biçimde yönlendirilebilmesi ve eğitim öğretim faaliyetleri açısından öğrencinin sosyalleşebilmesi amacıyla tüm öğrencilere verilmelidir. Bu araştırmanın amacı; ortaöğretimde okuyan öğrencilerin, sanat eğitimi ve gerekliliği hakkındaki görüşlerini bazı demografik değişkenleri de göz önünde bulundurarak belirlemeye çalışmaktır. Araştırmanın örneklemini, 2014-2015 öğretim yılında Antalya il merkezindeki devlete bağlı ortaöğretimde okuyan 741 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, betimsel tarama yöntemlerinden biri olan 'Genel Tarama Modeli' kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan, 27 maddeden oluşan 'Sanat Eğitimi ve Gerekliliği Anketi'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ortaöğretimde okuyan öğrencilerinin, sanat eğitimi ve gerekliliği ile ilgili olarak yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında sanat eğitimi ve sanatın gerekliliği bakımından cinsiyete bağlı olarak bir görüş farkının olmadığı, spor lisesinde okuyan öğrencilerin sanat eğitimi ve sanatın gerekliliğine ilişkin görüşlerinin diğer ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilere göre daha olumlu ve bilinçli olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Sanatın Gerekliliği, Estetik Düşünme, Yaratıcılık, Ortaöğretim.

Abstract

Art education; the individual's feelings, thoughts and be able to transfer the right impressions, independent thinking ability, rules and be out of the mold, skills and achieve an aesthetic level of creativity, fun and excitement of correctly be directed and in order to socialize students in terms of education and training activities should be given to all students. The purpose of this study students studying in secondary education, demographic variables and their views on art education requirements are also trying to determine considering. The sample of the study in the 2014-2015 academic year studying in secondary education depends on the state in the Antalya city center 741 students are. In the study, which is one of the descriptive method 'General Scanning Model' is used. Used in the study, consisting of 27 items' Art Education and the validity and reliability Requirements Survey conducted and Cronbach's Alpha internal reliability coefficient was calculated as 0.94. According to the results obtained in the study secondary education students studying the art training and they do not have enough information regarding the requirements, the girls among students and male students, depending on gender in terms of the requirements of art education and art is not a difference of opinion, sports students art education studying at the school of art and the need to According to the views of students studying in other secondary schools as well as more positive conclusions were reached and informed.

Keywords: Arts Education, Necessity of art, Aesthetic thinking, Creativity, Secondary Education.

GİRİŞ

Bir toplumun modernliği o toplumun sanatsal faaliyetlerdeki gelişmişlik düzeyi ile ölçülmektedir. Toplumların gelişebilmesi ve modernleşebilmesi o toplumu oluşturan bireylerin sanat eğitimine verdikleri önemle ilişkilidir (Lindström, 2006). Bireyler özellikle görerek, işiterek ve dokunarak öğrendikleri bilgileri unutmamaktadırlar. Birden çok duyu organına hitap ederek yapılan öğrenmeler zihinde daha kalıcı ve izli olmaktadır. Sanat eğitimi birden çok duyu organına hitap ettiğinden bireyin psiko-motor davranışlarını ve bedensel yeteneğini geliştirmede önemli bir etkiye sahiptir. Sanat eğitimi kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini doğru bir şekilde anlatabilmek, aktarabilmek, yetenek ve yaratıcılığı istenilen seviyeye ulaştırabilmek ve kişilere eğlenmeyi ve heyecanı doğru biçimde yönlendirmeye kılavuzluk ettiğinden eğitimde önemli bir boşluğu da doldurmaktadır (Blaikie, Schönau & Steers, 2004).

* Dr., Near East University, Faculty of Education, Division of Curriculum and Instruction, okan.sarigoz@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, mehmet sag@akdeniz.edu.tr

*** Öğr. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Serik Gülsün Süleyman Süral MYO, fatihcam33@gmail.com

Çocuklar çeşitli etkinliklerde özellikle de sanatla ilgili çalışmalarda yaratıcılıklarını geliştirebilirler ve sergileyebilirler (Walker, 1998). Yaratıcı olabilmek için her şeyden önce bireyin kendine güven duyması, bağımsızca düşünebilmesi, alışılmış kalıpların ve kuralların dışına çıkabilmesi ve yeteneklerini sonuna kadar kullanabileceği ortam ve özgürlüğe sahip olması gerekmektedir (Yaşar & Aral, 2011: 138). Kendine güven, kendini bulma ve yaratabilme, elinde bulunanlardan amaçladığı yönde başka bir şey üretebilme ve olaylar karşısında pratik çözüm yolları bulabilme yeteneği bireylere ancak sanat eğitimi ile kazandırılabilir (Luehrman, 2002). Sanat eğitiminde bilimsel veri ve olgulardan yararlanıldığı gibi sanat dışı eğitimde de sanatsal veri ve olgulardan geniş olarak yararlanılabilir (Yaşar & Aral, 2011). Çağdaş dünyada birey ancak sanat aracılığı ile toplum içinde kültürel ve duygusal açıdan rahatlama fırsatı bulabilir (Kale, 1994; Aral, 1999; Ersoy, 1990).

Sanat kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Bunlardan bazıları sanat, bir duygunun, bir tasarımın, bir güzelliğin ortaya konulmasında kullanılan yöntemlerin tümüdür (İslimyeli, 1976: 710). Sanat, başkalarıyla paylaşılacak estetik nesnelere, çevrelerin ya da deneyimlerin yaratılmasında yeteneğin ve düş gücünün kullanılmasıdır (Anabritannica, 1993: 80). Sanat, hoş giden biçimler yaratma gayretidir (Ersoy, 2002: 5). Sanat, bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık (TDK, 1992: 1253) olarak da tanımlanmaktadır. Tüm bu tanımlarda dikkat çeken önemli unsurlar, yaratıcılık, güzellik, işbirliği, yetenek, beceri ve paylaşımdır (Bingöl, 2011).

Bingöl, (2011)'e göre sanat, toplumsal bilincin gerçeği yansıtmaya yollarından birisidir. Bu anlayış, bireyin kişilik ve yeteneklerini geliştirmesinin özellikle sanatla olacağını savunmaktadır. Sanatın birçok beceri, yetenek, ahlak ve alanda bireyi geliştirdiği düşünülürken sanat hakkında bireylere eğitim ve öğretim verilmesi de kaçınılmazdır (Shoob & Stout, 2010).

Çağdaş eğitim anlayışı, bilgi aktarımı ile birlikte beceri kazandırmayı, ilgi ve yetenekleri geliştirmeyi, farklı bakış açısı ve yaratıcılık (Caroll, 2000) yeteneğini açığa çıkararak, topluma yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiler kazandırmayı, gerek bilim ve teknikte, gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda yeni ürünler ortaya çıkaran toplumlara ulaşmayı amaç edinmektedir (Aral, 1999: 11).

Sanat öğretimi ve eğitimi bireyi yaratıcı düşünmeye, analiz etmeye, buluş yapmaya ve bulduğunu değerlendirmeye zorlamaktadır (Rosalinda, 1995; Karayağmurlar & Tan, 2003). Sanat eğitimi, uygulamalar esnasında öğrenciyi destekleyen ve bir takım bilgileri ona kazandıran çalışmaları kapsamaktadır (Karayağmurlar & Tan, 2003: 70). Ayrıca sanat eğitimi Mamur, (2004: 1)'a göre yalnızca usta çırak ilişkisine dayanan ya da salt uygulamaya yönelik eğilimlerden uzaklaşarak sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik gibi disiplinleri uygulama boyutuyla birleştirmenin yanı sıra inceleme, anlama, anlatma, yazma, görme, dinleme, tartışma gibi öğrenme biçimlerini de kapsamaktadır.

Sanat eğitiminde özellikle insanların özgürleşmesi, doğaya hakim olabilmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası da güdülür (Artut, 2004). Ayrıca sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanakları da sağlar. Bu eğitim, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, öz güveni yerinde, üretken, estetik duyguları (Dobbs, 1998) geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düşüncesinin de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Sanat eğitimi, tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Sanayileşen, kentleşen dünyamızda bireylerin insani yeteneklerini giderek kaybetmesi ve bunların kökeninde makineleşmenin yarattığı tekdüze hızlı yaşamın egemen oluşu, kişilerin rahatlama olanaklarını kısıtlayabilmekte, kişilerin yaratma çabalarını almakta ve bu durum kopmaya, dengesizliğe ve yabancılaşmaya neden olabilmektedir (Üst, 2008).

Taşkesen, Çığır ve Kanat, (2012)'a göre sanat eğitimi özgür, barışçıl, insancıl, yaratıcı, toplumla bütünleşmiş, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen, geleceğin izlerini yansıtan bireylerin yetişmesi için vazgeçilmez bir dünyadır. Sanat eğitimi ile öğrenciler fikir ve duygularını farklı şekillerde ifade edebilir ve soyut düşünce ve duygularını ifade etmeleri için hem sözel hem de sözel olmayan yöntemlerin olduğunu, yaratıcı zekalarına güvenmeyi, bazı problemlerin bir çok farklı yöntemlerle çözülebileceğini öğrenirler (Taşkesen, Çığır ve Kanat, 2012). Buyurğan ve Kumral, (2007: 104)'a göre algısal, yorumsal ve çözümsel yetilerini genişletirler. Görsel imgelerle anlam bulmayı, sanat eserlerinin estetik niteliğini tespit etmeyi öğrenirler. Öğrenciler, kendi kültürlerinin temel teşkil ettiği geniş kültürel yapıyı anlar ve bu yapıya daha duyarlı hale gelirler.

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Yönetmeliğinde, bireyi, aileyi, yaşadığımız toplumu ve dünyayı tehdit eden risk ve sorunların çözümünde, toplumsal yaşantımızın temel yapısını oluşturan milli, manevi, sosyal, ahlaki ve kültürel değerlerimizden olan yardımlaşma, dayanışma, hoşgörü, misafirperverlik, vatanseverlik, doğruluk, iyilik, temizlik, çalışkanlık, dürüstlük, sevgi, saygı, duyarlı olma, adil olma, paylaşımcı olma gibi kazanımlarımız en önemli referans kaynağımızdır (MEB, 2010) denilirken, tüm bu özellikleri bireyin kazanabilmesi için bireyin sanatla iç içe olması ve sanatsal ahlaki edinmesi gereklidir.

Mercin & Alakuş, (2007)'a göre ülkemizde son zamanlarda artan nitelikli eğitim talebini karşılamak ve geleceğin şartlarına uygun bireyler yetiştirmek, hem şimdiki Türk Eğitim Sisteminin hem de sivil toplum kuruluşlarının görevleri arasındadır. Bireyin geleceğe hazırlanmasında, her ne kadar genel eğitimin, yani geniş anlamıyla bilinen eğitimin payı olsa da, formal eğitimin ağırlığı daha fazladır. Çünkü genel eğitim bireyin yaşantısında doğal bir süreç içerisinde gerçekleşirken formal eğitim planlı hareket etmeyi zorunlu kılar. Bu durum bireyin istenilen kazanımları elde etmesinde en etkili sistemlerden birini oluşturur (Mercin, 2006: 1; Mercin ve Alakuş, 2007: 15).

Bu kadar önemli olan ve üzerinde durulan sanatsal faaliyetlerin birey hayatındaki yeri giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Sanat eğitiminin gelişebilmesi ancak okullarda öğrencilere verilecek etkili ve bilinçli eğitimle olabilir. Öğrencilerde oluşturulacak sanat bilinci ise ancak öğrencilerin öğretim programlarına eklenecek derslerle veya bazı bölümlerdeki derslere eklenecek konularla olabilir. Bu araştırmada ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin sanat, sanat eğitimi ve sanatın gerekliliği hakkındaki görüş ve düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın önemi

Araştırma, ortaöğretimde okuyan öğrencilerin “*sanat eğitimi ve gerekliliği*” hakkındaki düşüncelerini belirleyebilmek, öğrencilerin sanat eğitim ve gerekliliği ile ilgili olumsuz düşünceleri varsa bu düşünceleri ve nedenlerini tespit etmek ve bu nedenleri giderebilmek için çözüm önerileri getirebilmek açısından önemli görülmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezindeki devlete bağlı ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin, *sanat eğitimi ve gerekliliği* hakkındaki düşüncelerini belirlemeye çalışmaktır. Bu doğrultuda araştırmada öğrencilerin sanat eğitim ve gerekliliği hakkındaki düşüncelerinin betimlenmesi (ifade etmesi) ile bu düşüncelerin bazı değişkenler (cinsiyet, okul türü, sınıf) açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2014-2015 öğretim yılında Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet okullarında okuyan ortaöğretim öğrencileri, örneklemi ise yine Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı il merkezindeki Adem Tolunay Anadolu Lisesi, Muratpaşa Mesleki ve Anadolu Teknik Lisesi, Antalya Muratpaşa Spor Lisesi, Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi ve Gazi Anadolu Lisesinde 9., 10., 11. ve 12. sınıfta okuyan toplam 741 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma modeli

Bu araştırmada; devlete bağlı ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin *sanat eğitimi ve gerekliliği* hakkındaki düşüncelerini cinsiyet, sınıf ve okul türü demografik değişkenleri de göz önünde bulundurarak belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili olarak araştırmalarda kullanılan anket ve ölçekler taranmış ve araştırmacı tarafından yeni bir anket geliştirilerek araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan anket için önce alan araştırması yapılmış ve daha sonra devlet okullarında okuyan ortaöğretim öğrencilerine sanat eğitim ve gerekliliği ile ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplardan ve literatür taramasından hareketle 31 maddelik taslak bir anket oluşturulmuştur. Gerekli analitik çalışmalardan sonra anketten 4 madde çıkarılmış ve alanda uzman kabul edilen dört öğretim üyesinin de anketle ilgili görüşleri alındıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılarak 27 maddelik ankete son hali verilmiştir. Araştırmada kullanılan *Sanat Eğitimi Gerekliliği Anketi*'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları hesaplanmış ve 27 maddeden oluşan anketin Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlere bağlı olarak ankete verdikleri cevaplar SPSS 20 istatistik paket programı yardımıyla F testi, t- testi ve tek yönlü varyans analizi olan Anova testi kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket beşli likert türünde (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde 24 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anket maddelerinin seçenek aralıkları ve genel değerlendirmesi hesaplanarak aşağıda gibi belirlenmiştir (Cengiz, Sarıgöz ve Dönger, 2015; Sarıgöz, Cengiz ve Koca, 2015; Sarıgöz ve diğ., 2015; Sarıgöz, Dönger ve Cengiz, 2015; Sarıgöz, Cengiz ve Özkara, 2014).

$$SA = \frac{EYD - EDD}{SS} = \frac{5 - 1}{5} = 0,8$$

SA: Seçenek Aralığı

EYD: En Yüksek Değer

EDD: En Düşük Değer

SS: Seçenek Sayısı

1.00 - 1.80: Kesinlikle Katılmıyorum

1.81 - 2.60: Katılmıyorum

2.61 - 3.40: Kararsızım

3.41 - 4.20: Katılıyorum

4.21 - 5.00: Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan anket, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezindeki devlete bağlı Adem Tolunay Anadolu Lisesi, Muratpaşa Mesleki ve Anadolu Teknik Lisesi, Antalya Muratpaşa Spor Lisesi, Yavuz Selim Anadolu Lisesi ve Gazi Anadolu Lisesinde 9., 10., 11. ve 12. sınıfta okuyan öğrencilere uygulanmış ve bazı demografik değişkenlere bağlı olarak öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği ile ilgili düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, betimsel tarama yöntemlerinden birisi olan *genel tarama modeline bağlı karma model* kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006: 79). Karma model, bir çalışma ya da çalışmalar dizisindeki aynı temel olgulara ilişkin nitel ve nicel veriler toplamayı, toplanan verileri analiz etmeyi ve yorumlamayı içerir (Leech & Onwuegbuzie, 2007).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili demografik verilere, araştırmada kullanılan anketle ilgili elde edilen verilere ve bu verilere ilişkin istatistiksel bulgulara ve gözlemlere yer verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik veriler

Okul Adı	Öğrenci Sayısı		Sınıf		Cinsiyet	
	N	%	N	%	N	N
Adem Tolunay Anadolu Lisesi	153	20,65	9.Sınıf=43	28,11	Kız=23	Erkek=20
			10.Sınıf=37	24,18	Kız=21	Erkek=16
			11.Sınıf=35	22,88	Kız=12	Erkek=23
			12.Sınıf=38	24,84	Kız=14	Erkek=24
Muratpaşa Anadolu Teknik Lisesi	144	19,43	9.Sınıf=46	31,94	Kız=23	Erkek=23
			10.Sınıf=40	27,78	Kız=17	Erkek=23
			11.Sınıf=32	22,22	Kız=9	Erkek=23
			12.Sınıf=26	18,06	Kız=7	Erkek=19
Antalya Muratpaşa Spor Lisesi	156	21,05	9.Sınıf=49	31,41	Kız=27	Erkek=32
			10.Sınıf=38	24,36	Kız=19	Erkek=19
			11.Sınıf=36	23,08	Kız=13	Erkek=23
			12.Sınıf=33	21,15	Kız=13	Erkek=20
Yavuz Selim Anadolu Lisesi	138	18,63	9.Sınıf=44	31,88	Kız=20	Erkek=24
			10.Sınıf=32	23,19	Kız=19	Erkek=13
			11.Sınıf=36	26,09	Kız=14	Erkek=22
			12.Sınıf=26	18,84	Kız=11	Erkek=15
Gazi Anadolu Lisesi	150	20,24	9.Sınıf=47	31,33	Kız=21	Erkek=26
			10.Sınıf=33	22,00	Kız=9	Erkek=24
			11.Sınıf=38	25,33	Kız=17	Erkek=21
			12.Sınıf=32	21,33	Kız=13	Erkek=19

Tablo 1'deki verilerden, araştırmaya katılan 741 öğrenciden 153 tanesinin (% 20,65) Adem Tolunay Anadolu Lisesinde okuduğu bu öğrencilerden 43 tanesinin (28,11) 9. sınıfta, 37 tanesinin (28,14) 10. sınıfta, 35 tanesinin (22,88) 11. sınıfta ve 38 tanesinin (24,84) de 12. sınıfta okuduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 741 öğrenciden 144 tanesinin (% 19,43) Muratpaşa Mesleki ve Anadolu Teknik Lisesinde okuduğu bu öğrencilerden 46 tanesinin (31,94) 9. sınıfta, 40 tanesinin (27,78) 10. sınıfta, 32 tanesinin (22,22) 11. sınıfta ve 26 tanesinin (18,06) de 12. sınıfta okuduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 741 öğrenciden 156 tanesinin (% 21,05) Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde okuduğu bu öğrencilerden 49 tanesinin (31,41) 9. sınıfta, 38 tanesinin (24,36) 10. sınıfta, 36 tanesinin (23,08) 11. sınıfta ve 33 tanesinin (21,15) de 12. sınıfta okuduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 741 öğrenciden 138 tanesinin (% 18,63) Yavuz Selim Anadolu Lisesinde okuduğu bu öğrencilerden 44 tanesinin (31,88) 9. sınıfta, 32 tanesinin (23,19) 10. sınıfta, 36 tanesinin (26,09) 11. sınıfta ve 26 tanesinin (18,84) de 12. sınıfta okuduğu tespit edilmiştir. Yine araştırmaya katılan 741 öğrenciden 150 tanesinin (% 20,24) Gazi Anadolu Lisesinde okuduğu bu öğrencilerden 47 tanesinin (31,33) 9. sınıfta, 33 tanesinin (22,00) 10. sınıfta, 38 tanesinin (25,33) 11. sınıfta ve 32 tanesinin (21,33) de 12. sınıfta okuduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre t- testi analiz sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Bayan	322	107,29	12,87	739	,110	,912
Erkek	419	107,18	12,20			

p>0.05

Tablo 2'deki verilerden, araştırmaya katılan öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri yanıtlardan hareketle öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği hakkındaki görüşlerinin kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı yani cinsiyete bağlı olarak görüşlerinin farklılaşmadığı ($p > ,05$) t testi sonuçlarına bakılarak söylenebilir.

Tablo 3: Öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri cevapların sınıf düzeyi değişkenine göre Anova testi analiz sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Var. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar. Ort.	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
1) 9.Sınıf	229	107,91	11,97	G.arası	4063,68	3	1354,56	8,965	,00	1-3
2) 10.Sınıf	180	109,43	12,80	G.içi	111360,78	737	151,10			2-3
3) 11.Sınıf	177	103,18	11,90	Toplam	115424,46	740				4-3
4) 12.Sınıf	155	108,29	12,60							

$p < 0,05$

Tablo 3'teki verilerden öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri yanıtlardan sınıf değişkenine bağlı olarak, 9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 9. sınıfta okuyan öğrenciler lehine, 10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 10. sınıfta okuyan öğrenciler lehine ve 11. sınıfta ve 12. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 12. sınıfta okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu Anova testi sonuçlarına bakılarak söylenebilir. [$F_{(8,965)}$, $p_{(,00)}$; $p < ,05$].

Tablo 4: Öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri cevapların okul değişkenine göre Anova testi analiz sonuçları

Okul	N	\bar{X}	Ss	Var. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar. Ort.	F	p	Anl. Fark (Tukey)
1)ATAL	153	108,8	15,37	G.arası	2581,27	4	645,3	4,209	,002	
2)MMATL	144	107,5	11,94	G.içi	112843,19	736	153,3			1-4
3)AMSL	156	109,3	9,82	Toplam	115424,46	740				3-4
4)YSAL	138	104,6	12,90							3-5
5)GAL	150	105,3	11,22							

$p < 0,05$

Tablo 4'teki verilerden öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri yanıtlardan okul değişkenine bağlı olarak, Adem Tolunay Anadolu Lisesinde (ATAL) okuyan öğrenciler ile Yavuz Selim Anadolu Lisesinde (YSAL) okuyan öğrenciler arasında Adem Tolunay Anadolu Lisesinde (ATAL) okuyan öğrenciler lehine, Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler ile Yavuz Selim Anadolu Lisesinde (YSAL) okuyan öğrenciler arasında Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler lehine ve Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler ile Gazi Anadolu Lisesinde (GAL) okuyan öğrenciler arasında Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu Anova testi sonuçlarına bakılarak söylenebilir. [$F_{(4,209)}$, $p_{(,002)}$; $p < ,05$].

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları

SANAT EĞİTİMİ VE GEREKLİLİĞİ ANKET MADDELERİ	\bar{X}	Beceri Düzeyi
24.Sanat dersleri alanında uzman öğretmenler tarafından verilmelidir.	4.22	K. Katılıyorum
16.Sanat eğitimi bireyin anlama, idrak etme kapasitesini arttırır.	4.13	Katılıyorum
3.Bireyin yaratıcılığını geliştirir.	4.09	Katılıyorum
23.Sanat dersleri için özgür bir ortam gereklidir.	4.09	Katılıyorum
4.Sanat eğitimi zihinsel bir ihtiyaçtır, gerekliliktir.	4.09	Katılıyorum
12.Bireye sabretmeyi, sabırlı davranmayı öğretir.	4.07	Katılıyorum
11.Bireyin hayal gücünü geliştirir.	4.05	Katılıyorum
14.Sanatsal eğitimlere veya faaliyetlere ön yargı ile bakılmamalıdır.	4.02	Katılıyorum
25.Kullanılan araç-gereçlerin kalitesi, kullanılabilirliği vb. önemlidir.	4.02	Katılıyorum
8.Bireyin işbirliği yapma eğilimini arttırır.	4.01	Katılıyorum
9.Sanat eğitimi bireyin el, zihin, beden vb. becerisini geliştirir.	4.01	Katılıyorum
22.Sanat dersleri de diğer dersler kadar önemlidir.	4.01	Katılıyorum
15.Sanat eğitiminde deneyim ve tecrübe önemlidir.	4.00	Katılıyorum

19.Sanat eğitimi uygulamalı çalışmalar içermelidir.	4.00	Katılıyorum
21.Sanat eğitimi bireyin ilgi alanına göre verilmelidir.	3.99	Katılıyorum
10.Bireyin duygularını harekete geçirir.	3.94	Katılıyorum
18.Toplumların uyum içerisinde gelişmelerini sağlar.	3.94	Katılıyorum
5.Bireye estetik düşünme tarzı kazandırır.	3.93	Katılıyorum
13.Sanat eğitiminde yeteneksiz birey yoktur.	3.92	Katılıyorum
7.Bireydeki pratik zekayı geliştirir, ortaya çıkarır.	3.92	Katılıyorum
2.Bireyi olumlu yönde düşünmeye sevk eder.	3.87	Katılıyorum
1.Sanat eğitimi bireyin üretkenliğini artırır.	3.86	Katılıyorum
20.Sanat eğitimine hayat boyu ihtiyaç vardır.	3.86	Katılıyorum
27.Müfredatta sanat eğitimi ile ilgili derslerin saatleri artırılmalıdır.	3.84	Katılıyorum
6.Bireyi sosyalleştirir.	3.83	Katılıyorum
26.Müfredatta sanat eğitimine daha fazla yer verilmelidir.	3.81	Katılıyorum
17.Bireyi bedensel olgunluğa eriştirir.	3.68	Katılıyorum

Genel Aritmetik Ortalama: 3.97

Tablo 5'deki öğrencilerin ankete verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarından, 24. maddenin "Sanat dersleri alanında uzman öğretmenler tarafından verilmelidir" (\bar{X} =4.22), 16. maddenin "Sanat eğitimi bireyin anlama, idrak etme kapasitesini artırır" (\bar{X} =4.13), 3. maddenin "Bireyin yaratıcılığını geliştirir" (\bar{X} =4.09), 23. maddenin "Sanat dersleri için özgür bir ortam gereklidir" (\bar{X} =4.09) ve 4. maddenin "Sanat eğitimi zihinsel bir ihtiyaçtır, gerekliliktir" (\bar{X} =4.09) anketteki en yüksek aritmetik ortalamaya sahip maddeler olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği ile ilgili olarak anket maddelerine verdikleri yanıtlardan hareketle en yüksek aritmetik ortalamaya sahip maddelerin sanat derslerinin uzman eğitimciler tarafından verilmesi, sanat eğitiminin bireyin anlama ve idrak kapasitesini artırması, yaratıcılığı geliştirmesi, özgür ortamlarda gerçekleştirilmesi ve ihtiyaç duyulması ile ilgili maddeler olduğu belirlenmiştir.

Yine tablo 5'deki öğrencilerin sanat eğitimi ve gerekliliği anketine verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarından, 17. maddenin "Bireyi bedensel olgunluğa eriştirir" (\bar{X} =3.68), 26. maddenin "Müfredatta sanat eğitimine daha fazla yer verilmelidir" (\bar{X} =3.81), 6. maddenin "Bireyi sosyalleştirir" (\bar{X} =3.83), 27. maddenin "Müfredatta sanat eğitimi ile ilgili derslerin saatleri artırılmalıdır" (\bar{X} =3.84), 20. maddenin "Sanat eğitimine hayat boyu ihtiyaç vardır" (\bar{X} =3.86) ve 1. maddenin "Sanat eğitimi bireyin üretkenliğini artırır" (\bar{X} =3.86) anketteki en düşük aritmetik ortalamaya sahip maddeler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, sanat eğitimi ve gerekliliği ilgili olarak anket maddelerine verdikleri yanıtlardan hareketle en düşük aritmetik ortalamaya sahip maddelerin müfredat, sosyalleşme, bedensel olgunluk ve üretkenlik ile ilgili maddeler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anket maddelerine verilen yanıtlardan ve anketin genel aritmetik ortalamasından (\bar{X} =3.97; *Katılıyorum*) hareketle, öğrencilerin sanat eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerle yapılan söyleşilerden ve anket maddelerine verilen yanıtlardan öğrencilerin, bazı sanat eğitimi kavramları ve sanatın gereklilikleri ile ilgili olarak temel ön bilgilerinin etkisiyle fikir yürüttükleri ya da çeşitli tahminlerde buldukları söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırma, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarındaki ortaöğretim kademesinde ve 9. sınıfta, 10. sınıfta, 11. sınıfta ve 12. sınıfta okuyan öğrencilerin sanat eğitimi ve yeterliği hakkındaki düşüncelerini belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin sanat eğitimi ve yeterliği hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü değişkenlerine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı da belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete bağlı olarak sanat eğitimi ve yeterliği anketine verdikleri yanıtların t-testi analizi sonucunda, erkek öğretmenler ile bayan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla kız öğrencilerin ile erkek öğrencilerin sanat eğitimi ve yeterliği hakkında benzer düşünceleri taşıdıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak sanat eğitimi ve yeterliği anketine verdikleri yanıtların t-testi analizi sonucunda, 9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 9. sınıfta okuyan öğrenciler lehine, 10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 11. sınıfta okuyan öğrenciler lehine ve 11. sınıfta ve 12. sınıfta okuyan öğrenciler arasında 12. sınıfta okuyan öğrenciler

lehine anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle eğitim seviyesi artan öğrencilerin sanata olan bakışlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin okul değişkenine bağlı olarak sanat eğitimi ve yeterliği anketine verdikleri yanıtların t-testi analizi sonucunda, Adem Tolunay Anadolu Lisesinde (ATAL) okuyan öğrenciler ile Yavuz Selim Anadolu Lisesinde (YSAL) okuyan öğrenciler arasında Adem Tolunay Anadolu Lisesinde (ATAL) okuyan öğrenciler lehine, Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler ile Yavuz Selim Anadolu Lisesinde (YSAL) okuyan öğrenciler arasında Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler lehine ve Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler ile Gazi Anadolu Lisesinde (GAL) okuyan öğrenciler arasında Antalya Muratpaşa Spor Lisesinde (AMSL) okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Spor liseleri ile sanat liseleri uygulamalı eğitimle iç içe olduğundan spor liseleri gibi uygulamalı liselerin sanata olan bakış açıları diğer ortaöğretim okullarına göre daha pozitif ve daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sanat eğitimi ve yeterliği anketindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamalarına bakıldığında en yüksek aritmetik ortalamaya sahip maddelerin; sanat derslerinin alanında uzman eğitimciler tarafından verilmesi, sanat eğitiminin bireyin anlama ve idrak etme kapasitesini artırması, yaratıcılığı geliştirmesi, sanat derslerinin özgür ortamlarda verilmesi ve sanat eğitiminin bir ihtiyaç olması gibi kişiliği duyuşsal ve zihinsel alanda geliştirme ile ilgili maddeler olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin sanat eğitimi ve sanatın gerekliliği ile ilgili olarak bilinçli oldukları söylenebilir.

Sanat eğitimi ve yeterliği anketindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamalarına bakıldığında en düşük aritmetik ortalamaya sahip maddelerin ise bedensel olgunluk, müfredattaki sanat derslerine ayrılan süre ve verilen önem, sosyalleşme ve hayat boyu sanat ile iç içe olma gibi hem bedensel hem de sosyalleşme ile ilgili maddeler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan hareketle sanatın bireyi sosyalleştirmesi ve sanatın yaşamla olan bağlantısı ve gerekliliği ile ilgili olarak öğrencilere eğitim verilmesi gerektiği söylenebilir.

Öğrencilerin sanat eğitimi ve yeterliği anket maddelerine verdikleri yanıtlarından hareketle, anketin genel aritmetik ortalaması incelendiğinde değer olarak *Katılıyorum*'a (3,97) denk geldiği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin sanat eğitimi ve yeterliği hakkında istenilen düzeyde (*Kesinlikle Katılıyorum*) olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu nedenle öğrenciler sanat eğitimi ve sanatın gerekliliği hakkında daha fazla bilinçlendirilmelidirler.

Anketteki sınıf mevcutları incelendiğinde tüm sınıfların mevcutlarının 25'in üzerinde olduğu özellikle 9. sınıftaki öğrenci mevcutlarının 40'ın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Sanat eğitimi verilmek istenen sınıfların mevcutları ortalama 20 civarında olmalıdır. Bu nedenle ülkemizdeki ortaöğretim okullarındaki sınıfların mevcutları hala çok fazladır. Özellikle sanatsal bölümlere ait sınıf mevcutları düşürülerek ideal sayı yakalanmalıdır.

Öneriler

Öğrencilere tüm okul hayatlarında sanatla ilgili öğretim ve eğitimler verilmelidir. Böylelikle öğrencilerin özellikle geleneksel el sanatlarında becerisi kazanmalarında sanat eğitiminin önemi öğrencilere verilerek öğrenciler daha bilinçli hale getirilmelidir.

Derslerin öğretim programları hazırlanırken özellikle farklı kademelerdeki tüm sınıflara sanat eğitimi ile ilgili dersler konulmalı ya da sanat ile ilgili konular bazı derslerin içeriklerine eklenmelidir. Ayrıca öğrencilere sanat ile ilgili konular hem teorik hem de pratik olarak verilmelidir.

Toplumdaki tüm bireylere sanat ile ilgili eğitim, seminer, sempozyum, söyleşi ve tartışma programları verilmeli, basın yayından da faydalanılarak toplumlar sanat, sanat eğitimi, sanatın birey hayatındaki önemi ve sanatın gerekliliği gibi konularda daha bilinçli hale getirilmelidir.

Eğitim ailede başlamakta ve çocuğa ilk temel eğitim ailede verilmektedir. Bu nedenle öğrenci velilerine sanat ile ilgili olarak çeşitli eğitimler verilmeli ve veliler, hem sanata karşı daha duyarlı hem de hem de çocuklarının sanata yönelik tutumlarına karşı daha bilinçli ve duyarlı hale getirilmelidir.

Toplumdaki tüm bireylere gerek geleneksel el sanatları gerekse de diğer sanat alanlarda gerek halk eğitim merkezlerindeki ya da üniversitelerdeki uzmanlar tarafından gerekse de ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından temel eğitimler verilmeli ve bu eğitimler sonunda sertifika alan bireyler çeşitli sanatsal faaliyetlerde görev verilmelidir.

Öğrenciler teşvik olması bakımından açılan sergilere, seminerlere, panel, kongre ve konferanslara götürülmeli ortamın havası bireylere teneffüs ettirilmelidir. Böylelikle öğrencilerin sanata olan bakış açıları en olumlu seviyeye çıkarılmalıdır.

Sadece ilköğretim veya ortaöğretim öğrencileri değil Güzel Sanatlar Bölümünde okuyan öğretmen adayları da bilinçli hale getirilerek mezun olduklarında toplumdaki tüm bireylere sanat eğitimi verecek veya toplumdaki tüm bireyleri sanat alanında bilinçli hale getirebilecek şekilde eğitim verilmelidir.

Üniversitelerin sanatla ilgilenen bölümlerindeki öğretim elemanlarına gerekli kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli ödenekler ayrılarak öğretim elemanlarının sanatsal faaliyetleri desteklenmeli ve öğretim elemanlarının toplumla etkileşim içerisinde olmaları sağlanmalıdır.

Dünya yaşam boyu öğrenme programlarında bireylere okul hayatlarında, mesleki yaşamlarında veya emekli olduktan sonra temel meslek ya da ikinci meslek olarak bireylerin mesleki eğitime yönlendirilmeleri konusunda genelge yayınlanmıştır. Bu genelge toplumdaki tüm bireylerin sanat dallarından birisini meslek edinmesini önermektedir. Avrupa'da yeni yaygınlaşmaya başlayan bu yönerge ile ilgili olarak zaman kaybedilmeden okulların, halk eğitim merkezlerinin ve üniversitelerin öğretim programları yeniden düzenlenerek gerekli çalışmalara hemen başlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN, B. (2001). Sanat, sanatçı, sanat eseri ve ahlak. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 42, 213-247.
- Anabritannica, (1993). Genel kültür ansiklopedisi. İstanbul: Ana Yayıncılık.
- ARAL, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 15, 11-17.
- ARTUT, K. (2004). Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BİNGÖL, B. (2011). Sanat özgürlüğü. Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 92-139.
- BLAİKIE, F., Schönau, D. & Steers, J. (2004) Preparing for portfolio assessment in art and design: A study of the opinions and experiences of exiting secondary school students in Canada, England and the Netherlands. *The International Journal of Art Design Education*, 23(3), 302-315.
- BUYURGAN, S. & Buyurgan, U. (2012). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- BUYURGAN, S. & Kumral, Ç. (2007). Bireyin eğitim sürecinde sanat eğitimi neden yer almalıdır?. 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- CAROLL, L. K. (1998). Research paradigm in art education. The Maryland Institute College of Art. USA.
- CENGİZ, M. Ş., Sarıgöz, O. & Dönger, A. (2015). Evulation of Pre-service Teachers' Ideas About Brainstorming Method in Terms of Some Variables. *The Journal of Academic Social Science*, 3(12), 251-263.
- DOBBS, S. M. (1998). Learning in and though art: A guide the discipline based art education. Los Angeles: *The Getty Education Institute for The Arts*.
- ERSOY, A. (1990). Sanat eğitiminin eğitime katkısı. *Birinci Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ERSOY, A. (2002). Sanat kavramlarına giriş. (Çev. İnal, G. ve Aşgari, N.), İstanbul: Yorum Yayınları.
- İSLİMYELİ, N. (1976). Sanat terimleri ansiklopedisi. Ankara: Sanat Yayınları.
- KALE, N. (1994). Eğitim ve yaratıcılık. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 37, 4-6.
- KARASAR, N. (2006). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARAYAĞMURLAR, B. & Tan, C. A. (2003). Sanat yoluyla eğitim kuramının eğitim üzerindeki etkileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 67-80.
- LEECH, N. L. & Onwuegbuzie, A. J. (2007). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant*, 43, 265-275.
- LİNDSTRÖM, L. (2006). Creativity: what is it? Can you assess it? Can it be taught? *The International Journal of Art Design Education*, 25(1), 53-66.
- LUEHRMAN, M. (2002). Art experiences and attitudes towards art education. *Studies in Art Education*, 43(3), 197-218.
- MAMUR, N. (2004). Çok alanlı sanat eğitiminde ölçümleme ve değerlendirme yaklaşımları: Bolu ili örneği. *İlköğretim-Online*, 3(2), 1-18.
- MEB, (2010). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlk Ders Genelgesi. www.meb.gov.tr/ttkb Erişim tarihi: 05.03.2015.
- MERCİN, L. (2006). Resim dersini müze kaynaklı oluşturmaya öğrenme yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın erişime, kalıcılığa ve tutuma etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MERCİN, L. & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- ROSALÍNDIA, R. (1995). Art talk teachers wraparound edition. New York: Glencoe/Mc GRaw-Hill.
- SARIGÖZ, O., Cengiz, M. Ş. & Koca, M. (2015). The Evaluation of Attitudes and Views of Preservice Teachers on Quantum-based Learning. *International Refereed Journal of Humanities and Academic Sciences*, 4(12), 124-128.
- SARIGÖZ, O., Cengiz, M. Ş. & Özkara, Y. (2014). The Evaluation of the Teachers' Views About Renewed Secondary School Education Curriculum. *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 15(5), 1-16.
- SARIGÖZ, O., Dönger, A. & Cengiz, M. Ş. (2015). The Evaluation of the Teachers' Views About Environmental Education and Issues. *International Peer-Reviewed Journal of Humanities and Academic Science*, 4(14), p. 54-76.
- SARIGÖZ, O., Hacıcaferoğlu, S., Dönger, A., Cam F. & Koca M. (2015). Neither Employee Harassment Some Variables Levels Investigation Terms. *The Journal of Academic Social Science*, 3(14), p. 360-373.
- SHOOB, S. & Stout, C. (2010). Teaching social studies today teaching social studies today professional development for successful classrooms. Huntington Beach, CA: Shell Education.
- TAŞKESEN, O., Çığır E. & Kanat, S. (2012). Sanat eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin erdem etiği düzeyleri üzerine bir araştırma, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 61-80.
- TDK, (1992). Türkçe sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÜST, Ş. (2008). Sanat ve sanat eğitimi. <http://www.61saat.com/m/?id=121&t=makale> Erişim tarihi: 10.04.2015.
- YAŞAR, M. C. & Aral, N. (2011). Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin etkisinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 137-145.
- WALKER, J. (1998). Process portfolios as a means for formative and summative evaluation of student work in the visual arts. Chicago: *Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid Western Educational Research Association*.